

Nội dung

- 1 Thuật toán Euclid
- 2 Thuật toán tính lũy thừa
- 3 Nhóm vòng và phần tử sinh

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

Định nghĩa

- Ước chung của hai số nguyên a và b là số nguyên d thỏa mãn:

$$d \mid a \text{ và } d \mid b.$$

- Ta ký hiệu $\text{gcd}(a, b)$ là ước chung **lớn nhất** của a và b .

Ví dụ

- $\text{gcd}(12, 18) = 6$ vì $6 \mid 12$ và $6 \mid 18$ và không có số nào lớn hơn có tính chất này.
- $\text{gcd}(748, 2014) = 44$ vì

các ước của $748 = \{1, 2, 4, 11, 17, 22, 34, 44, 68, 187, 374, 748\}$,
các ước của $2024 = \{1, 2, 4, 8, 11, 22, 23, 44, 46, 88, 92, 184, 253, 506, 1012, 2024\}$.

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

ĐẠI HỌC BÁCH KHOA HÀ NỘI
VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

Nhập môn An Toàn Thông Tin

Nhắc lại một số thuật toán trong lý thuyết số

Định nghĩa

- Ước chung của hai số nguyên a và b là số nguyên d thỏa mãn:

$$d \mid a \text{ và } d \mid b.$$

- Ta ký hiệu $\text{gcd}(a, b)$ là ước chung **lớn nhất** của a và b .

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

Định lý (Thuật toán Euclid)

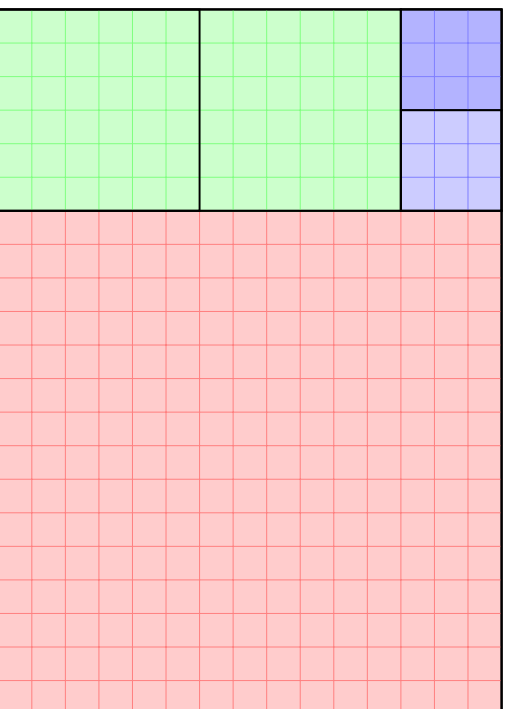
Xét a, b là hai số nguyên dương với $a \geq b$. Thuật toán sau đây tính $\gcd(a, b)$ sau một số hữu hạn bước.

- 1 Đặt $r_0 = a$ và $r_1 = b$.
- 2 Đặt $i = 1$.
- 3 Chia r_{i-1} cho r_i , ta được
$$r_{i-1} = r_i \cdot q_i + r_{i+1} \quad \text{với} \quad 0 \leq r_{i+1} < r_i.$$
- 4 Nếu $r_{i+1} = 0$, vậy thì
$$r_i = \gcd(a, b)$$

và thuật toán kết thúc.

- 5 Ngược lại, $r_{i+1} > 0$, vậy thì đặt $i = i + 1$ và quay lại Bước 3.

$$\gcd(21, 15) = \gcd(15, 6) = \gcd(6, 3)$$

Thuật toán Euclid (dạng đệ quy)

```
EUCLID( $a, b$ )  
  if  $b == 0$   
    return  $a$   
  else  
    return EUCLID( $b, a \bmod b$ )
```

Định lý

Phép chia (Bước 3) của Thuật toán Euclid thực hiện nhiều nhất

$$\log_2(b) + 2 \text{ lần.}$$

Thuật toán Euclid mở rộng

- *Input* : Cặp số nguyên dương (a, b)
- *Output*: Bộ ba (d, x, y) thỏa mãn

$$d = \gcd(a, b) = ax + by.$$

EXTENDED-EUCLID(a, b)

if $b == 0$

return $(a, 1, 0)$

else

$(d', x', y') = \text{EXTENDED-EUCLID}(b, a \bmod b)$

$(d, x, y) = (d', y', x' - \lfloor a/b \rfloor y')$

return (d, x, y)

Ví dụ

$$\begin{array}{r} a \quad b \quad \lfloor a/b \rfloor \quad d \quad x \quad y \\ 99 \quad 78 \quad 1 \end{array}$$

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Thuật toán Euclid mở rộng

- Thuật toán Euclid có thể mở rộng để tìm thêm một số thông tin.
- Cụ thể, chúng ta mở rộng thuật toán để tính thêm hệ số x, y thỏa mãn
$$d = \gcd(a, b) = ax + by.$$
- Các hệ số x, y có thể âm hoặc bằng 0. Các hệ số này sẽ có ích sau này khi tích phân tử nghịch đảo trong số học modun.

Tính đúng đắn của thuật toán

- Thuật toán tìm (d, x, y) thỏa mãn
$$d = \gcd(a, b) = ax + by$$
- Nếu $b = 0$, vậy thì
$$d = a = a \cdot 1 + b \cdot 0.$$
- Nếu $b \neq 0$, thuật toán EXTENDED-EUCLID sẽ tính (d', x', y') thỏa mãn

$$\begin{aligned} d' &= d = \gcd(b, a \bmod b) \\ &= bx' + (a \bmod b)y' \end{aligned}$$

- Và vậy thì

$$\begin{aligned} d &= b'x' + (a - b\lfloor a/b \rfloor)y' \\ &= ay' + b(x' - \lfloor a/b \rfloor y') \end{aligned}$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2			
6	3	2			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2			
6	3	2			
3	0	–	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2	3	1	-2
6	3	2	3	0	1
3	0	–	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2			
6	3	2			
3	0	–			

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1			
15	6	2			
6	3	2	3	0	1
3	0	–	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3	3	3	-11
21	15	1	3	-2	3
15	6	2	3	1	-2
6	3	2	3	0	1
3	0	-	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1			
78	21	3			
21	15	1	3	-2	3
15	6	2	3	1	-2
6	3	2	3	0	1
3	0	-	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Bài tập

Hãy tính giá trị

$$(d, x, y) = \text{EXTENDED-EUCLID}(899, 493).$$

Ví dụ

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
99	78	1	3	-11	14
78	21	3	3	3	-11
21	15	1	3	-2	3
15	6	2	3	1	-2
6	3	2	3	0	1
3	0	-	3	1	0

- Mỗi dòng của bảng mô tả một mức đệ quy: các giá trị đầu vào a và b , giá trị tính $\lfloor a/b \rfloor$, và giá trị trả về d, x, y .
- Bộ ba d, x, y được trả về trở thành bộ ba d', x', y' của mức tiếp theo từ công thức

$$x = y'$$

$$y = x' - \lfloor a/b \rfloor y'$$

Tính nghịch đảo theo modun

- *Input* : Số $n > 0$ và số $a \in \mathbb{Z}_n$ sao cho $\gcd(a, n) = 1$
- *Output*: Số b thoả mãn $a \cdot b \equiv 1 \pmod n$.

MOD-INV (a, n)

$(d, x, y) = \text{EXTENDED-EUCLID}(a, n)$

$b = x \pmod n$

return b

Tính nghịch đảo

- Xét $n > 1$, nếu $\gcd(a, n) = 1$ thì ta có
$$\gcd(a, n) = 1 = ax + ny$$
- Vậy $ax \equiv 1 \pmod n$. Tức là

$$x \equiv a^{-1} \pmod n$$

Ví dụ: Tính $5^{-1} \pmod{12}$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			

Ví dụ: Tính $5^{-1} \pmod{12}$

a	b	$\lfloor a/b \rfloor$	d	x	y
5	12	0			

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$[a/b]$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2			
2	1	2			

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$[a/b]$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2			
2	1	2			
1	0	–	1	1	0

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$[a/b]$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2			

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$[a/b]$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2			
2	1	2			
1	0	–			

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$[a/b]$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2	1	1	-2
2	1	2	1	0	1
1	0	-	1	1	0

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$[a/b]$	d	x	y
5	12	0	1	5	-2
12	5	2	1	-2	5
5	2	2	1	1	-2
2	1	2	1	0	1
1	0	-	1	1	0

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$[a/b]$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2			
5	2	2			
2	1	2	1	0	1
1	0	-	1	1	0

Ví dụ: Tính $5^{-1} \bmod 12$

a	b	$[a/b]$	d	x	y
5	12	0			
12	5	2	1	-2	5
5	2	2	1	1	-2
2	1	2	1	0	1
1	0	-	1	1	0

Tính lũy thừa nhanh

Ví dụ

Giả sử ta muốn tính

$$3^{218} \pmod{1000}.$$

Đầu tiên, ta viết 218 ở dạng cơ số 2:

$$218 = 2 + 2^3 + 2^4 + 2^6 + 2^7.$$

Vậy thì 3^{218} trở thành

$$3^{218} = 3^{2+2^3+2^4+2^6+2^7} = 3^2 \cdot 3^{2^3} \cdot 3^{2^4} \cdot 3^{2^6} \cdot 3^{2^7}.$$

Để ý rằng, để tính các mũ

$$3, 3^2, 3^{2^2}, 3^{2^3}, 3^{2^4}, \dots$$

Thuật toán tính nhanh $a^b \pmod{n}$

Modular-Exponentiation(a, b, n)

$$c = 0$$

$$d = 1$$

Biểu diễn $b = \langle b_k, b_{k-1}, \dots, b_0 \rangle_2$

for $i = k$ downto 0

$$c = 2c$$

$$d = (d \cdot d) \pmod{n}$$

if $b_i == 1$ then

$$c = c + 1$$

$$d = (d \cdot a) \pmod{n}$$

return d

Nội dung

1 Thuật toán Euclid

2 Thuật toán tính lũy thừa

3 Nhóm vòng và phần tử sinh

Ví dụ (tiếp)

Ta lập bảng

i	0	1	2	3	4	5	6	7
$3^{2^i} \pmod{1000}$	3	9	81	561	721	841	281	961

rồi tính

$$3^{218} = 3^2 \cdot 3^{2^3} \cdot 3^{2^4} \cdot 3^{2^6} \cdot 3^{2^7}$$

$$\equiv 9 \cdot 561 \cdot 721 \cdot 281 \cdot 961 \pmod{1000}$$

$$\equiv 489 \pmod{1000}.$$

Thuật toán tính nhanh $a^b \pmod n$

Modular-Exponentiation(a, b, n)

$c = 0$

$d = 1$

Biểu diễn $b = \langle b_k, b_{k-1}, \dots, b_0 \rangle_2$

for $i = k$ downto 0

$c = 2c$

$d = (d \cdot d) \pmod n$

if $b_i == 1$ then

$c = c + 1$

$d = (d \cdot a) \pmod n$

return d

- Giá trị của c bằng $\langle b_k, b_{k-1}, \dots, b_{i+1} \rangle_2$
- và $d = a^c \pmod n$.

Thuật toán đệ quy tính $a^b \pmod n$

Modular-Exponentiation(a, b, n)

if $b == 0$ then return 1

if $b == 1$ then return a

$r = \text{Modular-Exponentiation}(a, b/2, n)$

$r = r * r$

if $b \bmod 2 == 1$ then $r = r * a$

return r

Thuật toán tính nhanh $a^b \pmod n$

Modular-Exponentiation(a, b, n)

$c = 0$

$d = 1$

Biểu diễn $b = \langle b_k, b_{k-1}, \dots, b_0 \rangle_2$

for $i = k$ downto 0

$c = 2c$

$d = (d \cdot d) \pmod n$

if $b_i == 1$ then

$c = c + 1$

$d = (d \cdot a) \pmod n$

return d

- Giá trị của c bằng $\langle b_k, b_{k-1}, \dots, b_{i+1} \rangle_2$

Ví dụ
Tính $7^{560} \pmod{561}$

i	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
b_i	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
c	1	2	4	8	17	35	70	140	280	560
d	7	49	157	526	160	241	298	166	67	1

- Kết quả tính $a^b \pmod n$ với

$a = 7, \quad b = 560 = (1000110000)_2$, và $n = 561$

- Kết quả cuối cùng bằng 1

Nội dung

- 1 Thuật toán Euclid
- 2 Thuật toán tính lũy thừa
- 3 Nhóm vòng và phần tử sinh

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

Cấp của một phần tử

Xét G là một nhóm (hữu hạn) với phần tử đơn vị 1.

Định nghĩa

Cấp của phần tử $g \in G$, ký hiệu $o(g)$, là số nguyên $n \geq 1$ nhỏ nhất thoả mãn $g^n = 1$.

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

25 / 34

Nhóm con

Bài tập

Giả sử bạn biết $\varphi(n)$, hãy chỉ ra cách tính $a^{-1} \pmod n$ cho mọi $a \in \mathbb{Z}_n^*$ dùng thuật toán Modular-Exponentiation.

Gợi ý: Nhắc lại rằng $a^{\varphi(n)} = 1 \pmod n$.

Định nghĩa

Xét nhóm G và $S \subseteq G$. Khi đó S được gọi là **nhóm con** của G nếu S là một nhóm dưới phép toán của G .

Ví dụ

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^*$ và $S = \{1, 2, 3\}$. Khi đó S không phải là nhóm con vì

- $2 \cdot 3 \pmod{11} = 6 \notin S$, vi phạm tính chất đóng.
- $3^{-1} \pmod{11} = 4 \notin S$, vi phạm tính khả nghịch.

Tuy nhiên $\{1, 3, 4, 5, 9\}$ là một nhóm con. Bạn có thể kiểm tra!

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

22 / 34

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

24 / 34

Nhóm con sinh bởi $g \in G$

Định nghĩa

Cho phần tử $g \in G$ có cấp n , ta đặt

$$\langle g \rangle = \{g^0, g^1, \dots, g^{n-1}\}.$$

Đây là một nhóm con của g và cấp của nó chính là $o(g) = n$.

Nhóm con sinh bởi một phần tử

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1
$5^i \bmod 11$	1	5	3	4	9	1	5	3	4	9	1

Khi đó

$$\langle 2 \rangle = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$$

$$\langle 5 \rangle = \{1, 3, 4, 5, 9\}.$$

Xác định cấp của phần tử

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1
$5^i \bmod 11$	1	5	3	4	9	1	5	3	4	9	1

Cấp $o(a)$ của phần tử a là số $n \geq 1$ nhỏ nhất sao cho $a^n = 1$. Bởi vậy

- $o(2) = 10$
- $o(5) = 5$.

Cấp của nhóm con

Mệnh đề

Cấp $|S|$ của nhóm con $S \subseteq G$ luôn là ước của cấp $|G|$ của nhóm G .

Mệnh đề

Cấp $o(g)$ của g luôn là ước của $|G|$.

Ví dụ

Nếu $G = \mathbb{Z}_{11}^*$ thì

- $|G| = 10$
- $o(2) = 10$ là ước của 10
- $o(5) = 5$ là ước của 10

Phần tử sinh

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1
$5^i \bmod 11$	1	5	3	4	9	1	5	3	4	9	1

Khi đó

$$\langle 2 \rangle = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$$

$$\langle 5 \rangle = \{1, 3, 4, 5, 9\}.$$

- Liệu 2 có phải phần tử sinh?
- Liệu 5 có phải phần tử sinh?
- Nhóm $\mathbb{Z}_{11}^*$ có phải nhóm vòng?

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

31 / 34

Phần tử sinh

Định nghĩa

Phần tử $g \in G$ là một phần tử sinh (hoặc phần tử nguyên thủy) nếu $\langle g \rangle = G$.

Mệnh đề

g là phần tử sinh nếu và chỉ nếu $o(g) = G$.

Định nghĩa

G là nhóm vòng nếu nó có phần tử sinh.

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

30 / 34

Logarit rời rạc

Xét $G = \mathbb{Z}_{11}^* = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10\}$. Ta biết rằng 2 là một phần tử sinh.

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$2^i \bmod 11$	1	2	4	8	5	10	9	7	3	6	1

a	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$\text{DLog}_{\mathbb{Z}_{11}^*, 2}(a)$	0	1	8	2	4	9	7	3	6	5

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

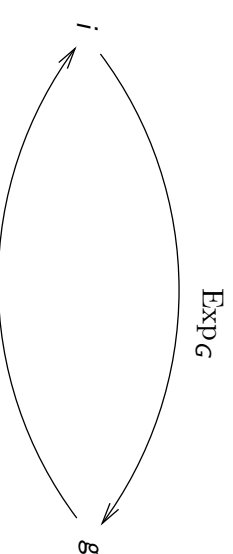
33 / 34

Logarit rời rạc

Nếu $G = \langle g \rangle$ là nhóm vòng thì với mọi phần tử $a \in G$ có duy nhất số mũ $i \in \{0, \dots, |G| - 1\}$ thoả mãn $g^i = a$. Ta gọi i là logarit rời rạc cơ sở g của a và ký hiệu

$$\text{DLog}_{G, g}(a)$$

Logarit rời rạc là hàm ngược của hàm mũ.

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

32 / 34

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG
SCHOOL OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY

soict.hust.edu.vn / fb.com/groups/soict

